

Latvijas Republikas tiesībsargs

Vai Latvijā var aizstāvēt savas tiesības?

Anete Ilves, Tiesībsarga biroja Diskriminācijas novēršanas nodaļas vadītāja
Konference «Universālais dizains cilvēktiesību ievērošanā», 2024

Tiesības pieder modrajiem

- Tiesības ir process
- Tiesības nepārtraukti attīstās
- «Likumi ir rakstīti tiem, kas modri aizsargā savas intereses un cītīgi rūpējas par savām lietām»
- Dažādās versijās – vienlīdzības princips
- «Vienlīdzība/ taisnīgums palīdz modrajiem, nevis tiem, kas guļ uz savām tiesībām»

Tiesības pieder modrajiem II

Latvijas sistēma I

Saeima

- Likumdevējs
- Ja problēma ir likumā, tad Saeima ir adresāts

Ministru kabinets

- Izpildvara
- Izstrādā MK noteikumus
- Dažādu nozaru ministrijas + padotības/pārraudzības iestādes
- Ja problēma ir nozarē, tad konkrētā ministrija ir adresēts

Tiesu sistēma

- 3 līmeņu tiesu sistēma
- Satversmes tiesa ir atsevišķa tiesa

Latvijas sistēma II

Pašvaldības

- Kompetence Pašvaldību likums
- Primārais adresāts, ja tiek darīts/ nedarīts tā kā pateikts Pašvaldību likumā

Tiesībsargs

- Cilvēktiesību institūcija, neatkarīga
- Pārvietojas pa dažādām jomām
- Valsts, pašvaldība v cilvēks; cilvēks v cilvēks tikai diskriminācijas jomā

Citas neatkarīgās institūcijas

- Dažādi mandāti
- Var atšķirties mandāti saistībā ar individuālu iesniegumu skatīšanu

Kā aizstāvēt savas tiesības? Iesniegums I

Informatīvais materiāls: [Kā rakstīt iesniegumu?](#)

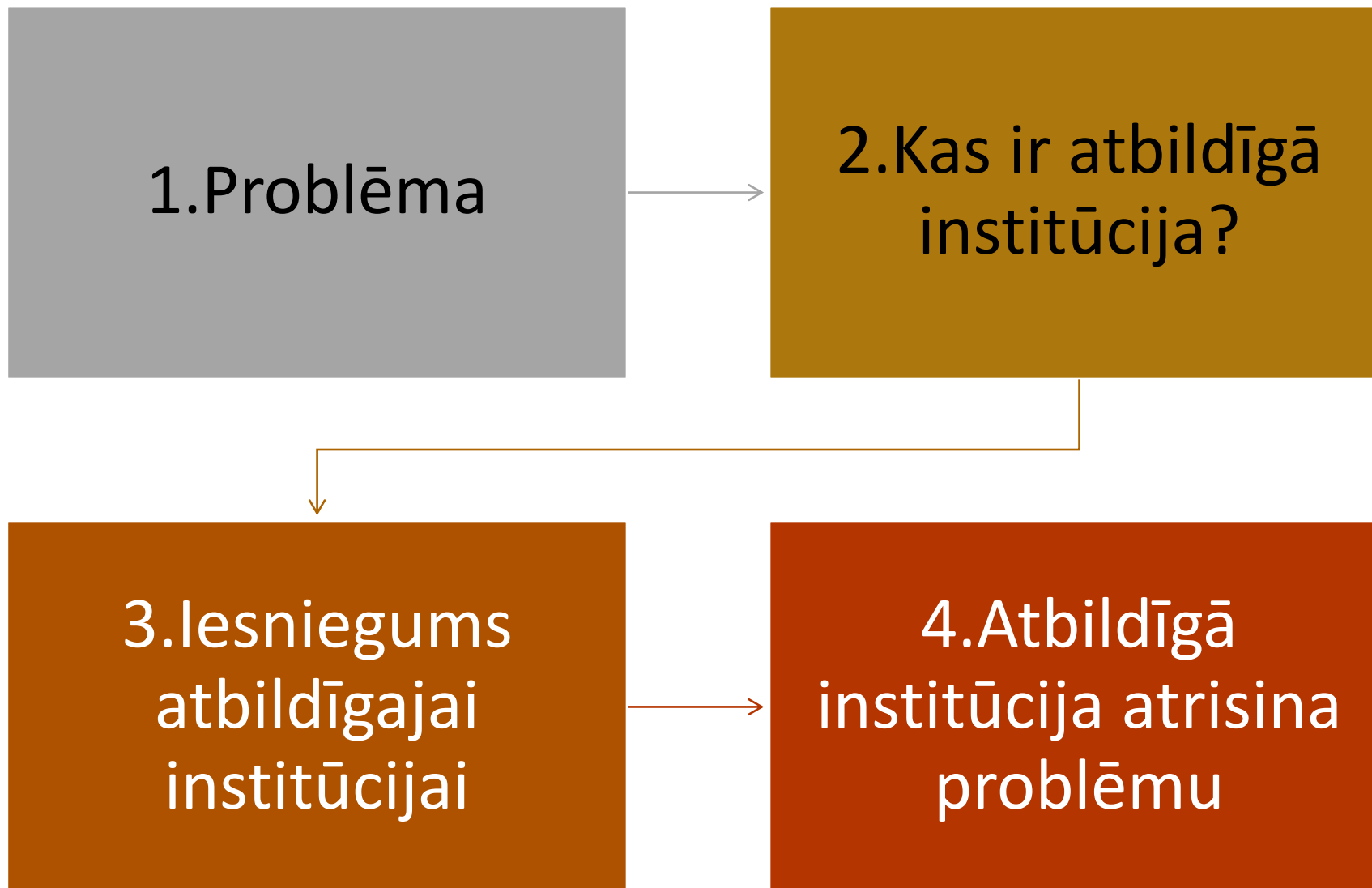
Iesniegumus var iesniegt: papīra formātā, pa pastu;
elektroniski, parakstot ar e-parakstu;
elektroniski, caur savu oficiālo e-adresi.

Svarīgi:

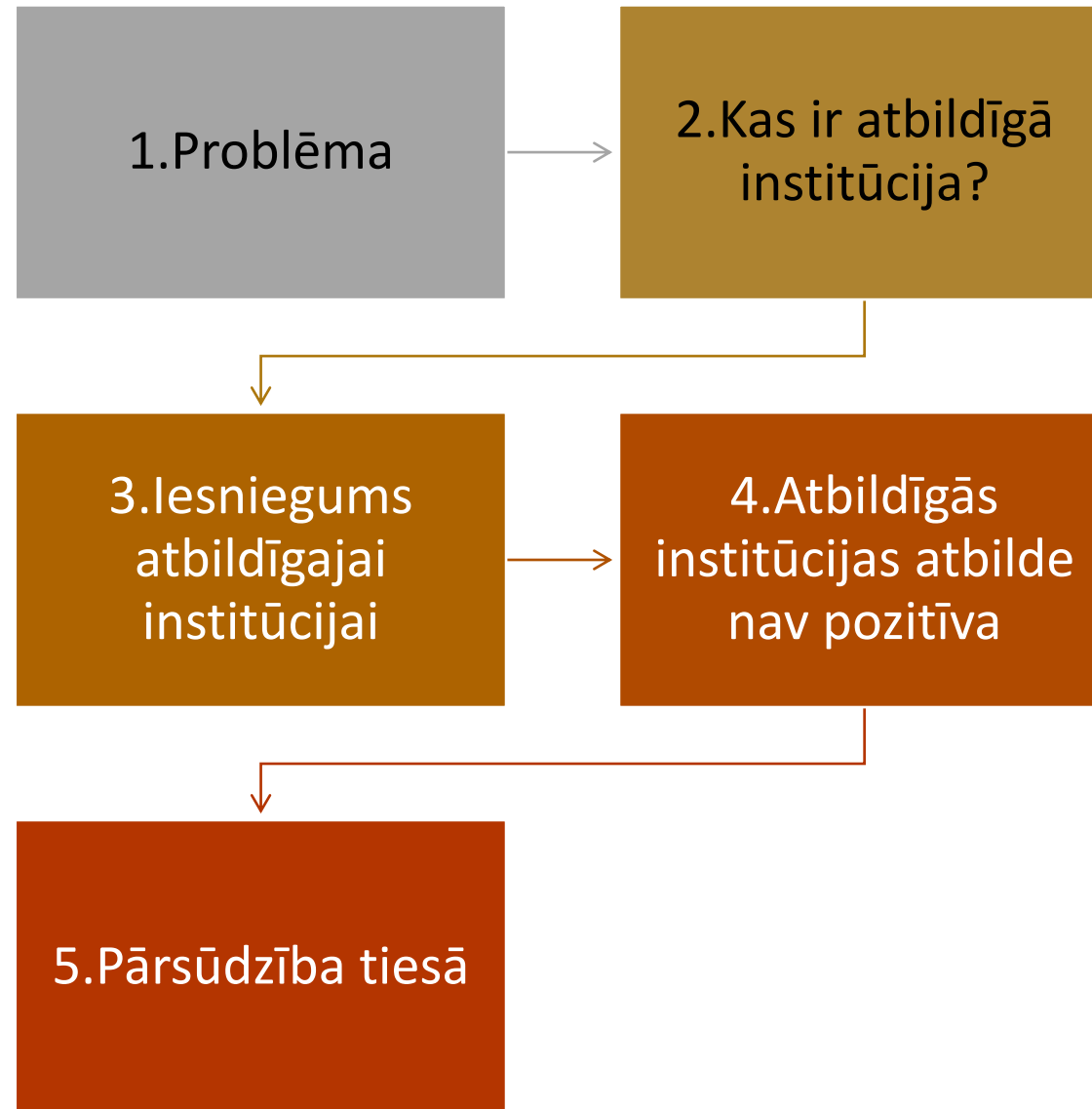
- Automātiskās atbildes «esam saņēmuši Jūsu iesniegumu, tiks izskatīts» - ir tikai automātiska atbilde, izvērtējums ir jāgaida.
- Ja nosūtīts uz nepareizo institūciju, tai ir pienākums pārsūtīt pēc piekritis vai informēt iesniedzēju par atbildīgo institūciju.
- Standarta atbildes saņemšana – 1 mēnesis.

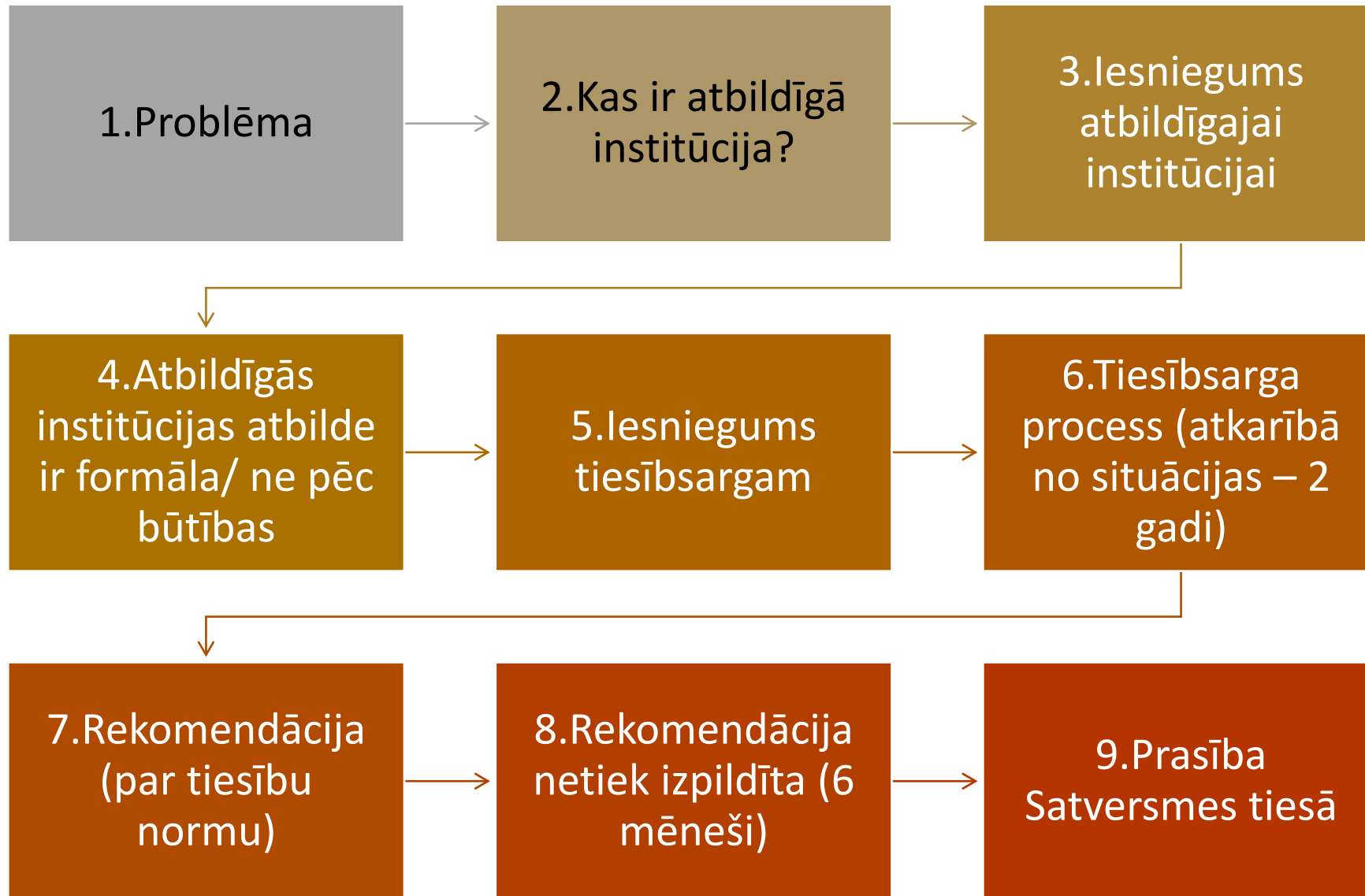
Kā aizstāvēt savas tiesības? II

Kā aizstāvēt savas tiesības? III

Kā aizstāvēt savas tiesības? IV

Tiesībsargs un personas ar invaliditāti

- ✓ Personas ar invaliditāti – viena no aktīvākajām sabiedrības grupām
- Iekļaujoša izglītība
- Iespējami diskriminācijas aizlieguma pārkāpumi
- Vides pieejamība
- Invaliditātes statusa piešķiršana
- Necilvēcīga izturēšanās dažādās slēgta tipa iestādēs
- Rīcībspējas ierobežojumu noteikšana vai pārskatīšana
- Cilvēku ar garīga rakstura traucējumu pārstāvība un aizstāvība dažādās institūcijās un tiesvedībās
- Sabiedrībā balstītu sociālās aprūpes pakalpojumu attīstība

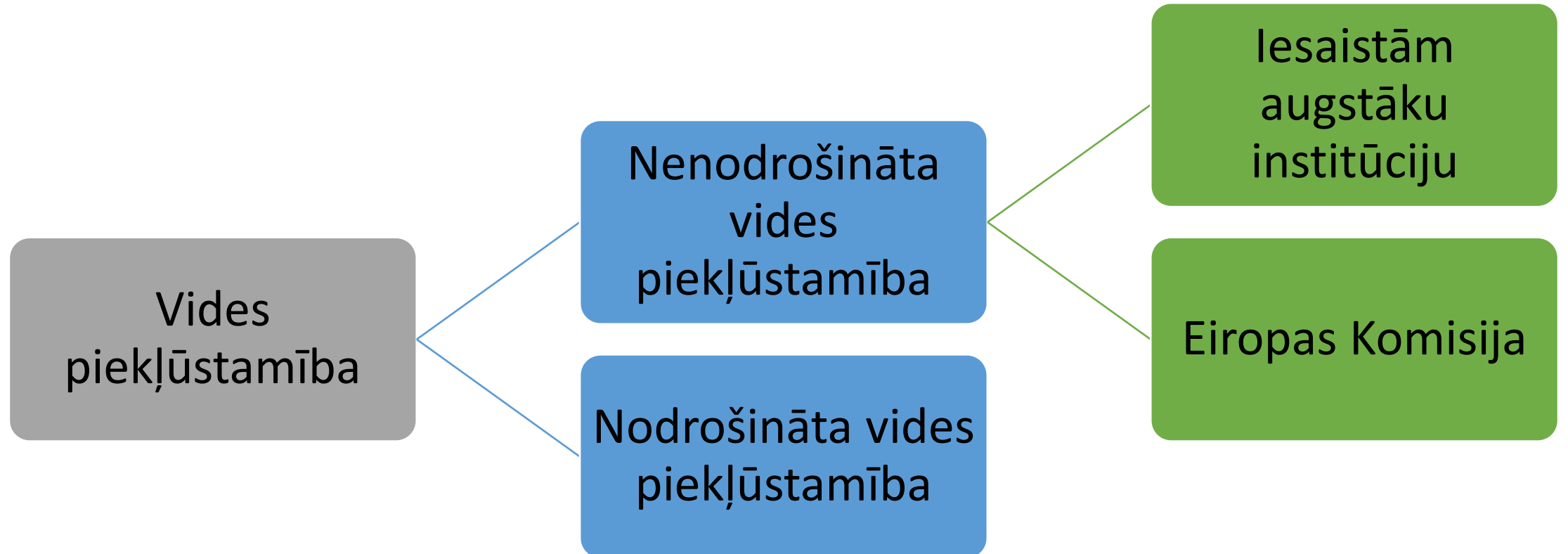
Tiesībsarga funkcijas

Ko dara tiesībsargs	Rezultāts
Konsultācija	<ol style="list-style-type: none">1. Informācijas iegūšana2. Iesnieguma uzrakstīšana
Iesniegumi	<ol style="list-style-type: none">1. Skaidrojums2. Atteikums3. Pārbaudes lietas ierosināšana
Pārbaudes lietas	<ol style="list-style-type: none">1. Ir pārkāpums<ol style="list-style-type: none">1.1. Rekomendācija1.2. Rekomendāciju ieviešanas kontrole1.3. Tiesvedība (normatīvā akta gadījumā)2. Nav pārkāpums
Izlīgums	<ol style="list-style-type: none">1. Strīda beigas.2. Tiesa
Situācijas izpēte	<ol style="list-style-type: none">1. Rekomendācijas
Informatīvie materiāli/ kampaņas	Sabiedrības informēšana
Tiesa	Situācijas noregulēšana

Tiesībsarga darbības I

Kā	Normatīvais akts	Problēma	Rezultāts
Sūdzība par personu ar redzes traucējumiem tiesību ierobežošanu bankā	Notariāta likums	1.Terminoloģija 2.Tiesības būt par liecinieku 3.Tiesības būt par pusi	1.Grozījumi spēkā no 2018.gada sākuma 2.Pētījums par citu valstu normatīvo regulējumu, TS mājas lapā
Sūdzība par personu ar dzirdes traucējumu tiesību ierobežošanu	Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem	1.Terminoloģija 2. Cilvēka ar dzirdes/ runas traucējumiem pienākums pieaicināt personu, kas var ar viņu kontaktēties 3.Dažādas dzimtsarakstu nodaļas piemēro dažādi	1.Grozījumi normatīvajā regulējumā 2.Ir bijušas apmācības dzimtsarakstu nodaļu darbiniekiem

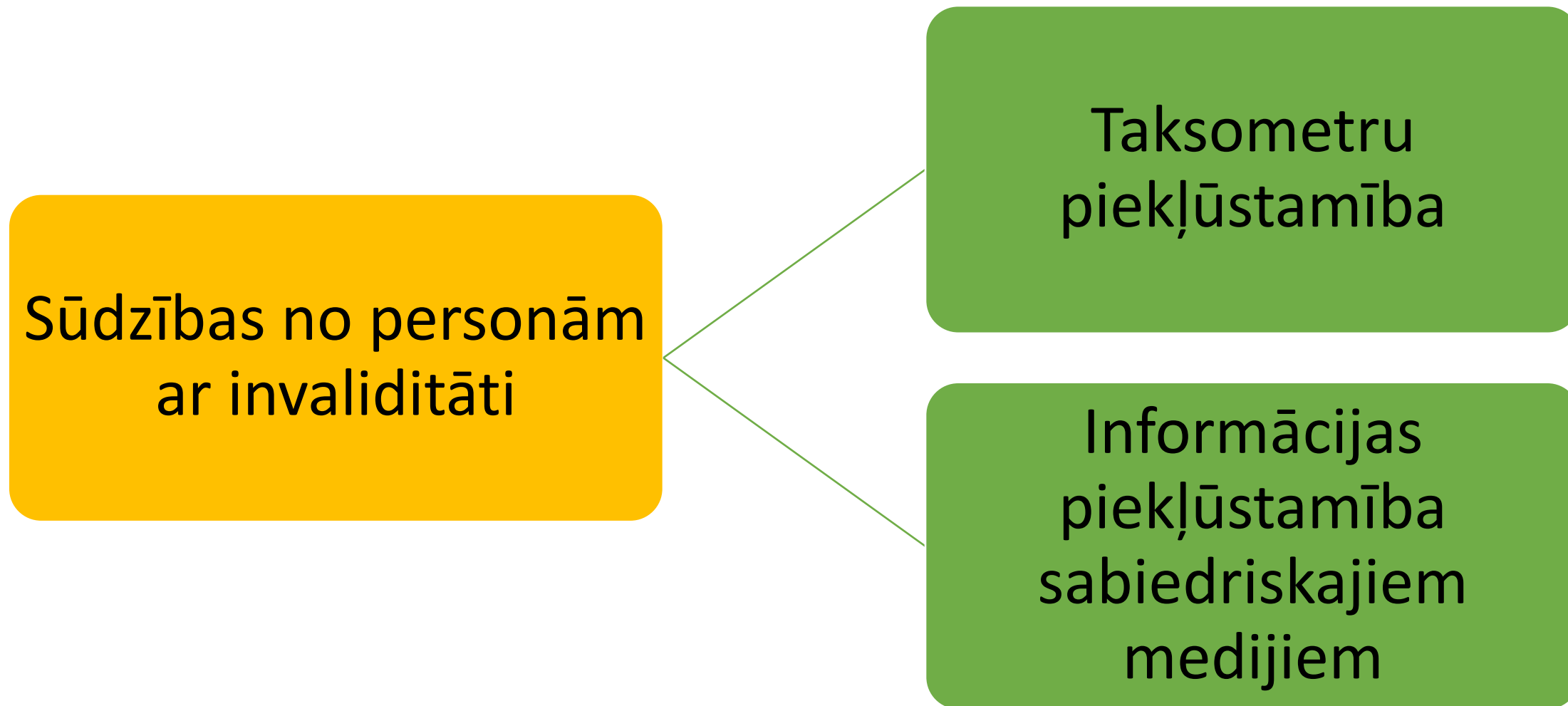
Tiesībsarga darbības II

Tiesībsarga darbības III

Kā?	Regulējums	Problēma	Rezultāts
Situācijas izpēte par banku pakalpojumu piekļūstamību	Patērētāju tiesību aizsardzības likums	1.Digitālā piekļūstamība 2.Fiziskā piekļūstamība 3.Bankas darbinieku izpratne	1.Tiesībsarga pētījums 2.Banku vadlīnijas par darbību ar klientiem ar invaliditāti 3.Trešās personas klātbūtne 4.Banku darbinieku apmācības 5.NVO iesaiste
Situācijas izpēte par servisa suņu tiesībām lidot ar gaisa transportu	Eiropas Savienības Regula	1.Terminoloģija 2.Lidsabiedrības tīmekļvietnes skaidrojums	1.Terminoloģija tiek risināta 2.Lidsabiedrība uzlaboja savu tīmekļvietni

Tiesībsarga plānotās darbības

Tiesībsarga papildus aktivitātes

- ✓ Pieklūstama tīmekļvietne
 - Tīmekļvietnē – atsevišķa sadaļa «Cilvēku ar invaliditāti tiesības»
 - Aktualitātes, Pētījumi un ziņojumi, Informatīvie materiāli, Atzinumi un viedokļi
- ✓ Dokumenti pieklūstamā formātā, sākot no 2024.gada
- ✓ Konferences, informatīvās kampaņas – pieklūstamā formātā

Latvijas Republikas tiesībsargs

Tiesības pieder modrajiem!